

Lærervejledning til *Grumlingen*

Et undervisningsforløb af
Trine May

CARLSEN *Ekstra*

carlsensekstra.dk

Grumlingen – en anderledes billedbog

Billedbogen *Grumlingen* er en anderledes billedbog for mindre børn af den engelske forfatter og tegner Benji Davies, oversat og gendigtet af Marianne Iben Hansen.

Anderledes, fordi Benji Davies har benyttet ret alternative fortællegreb i forhold til mere traditionelle billedbøger for børn. I billedbøger til mindre børn præsenteres vi sædvanligvis for historiens hovedperson i fortællingens begyndelse, og vi introduceres til den konflikt eller det problem, vedkommende befinder sig i. Herefter følger vi gerne hovedpersonen, der også bærer synsvinklen, gennem hele det fortalte forløb. Altså oplever vi fortællingen gennem hovedpersonens øjne, og som læsere føler vi, at vi er sammen med vedkommende hele vejen gennem fortællingens forløb.

Men sådan er det ikke her!

Her er det lidt af et mysterium for læseren at opklare, hvem hovedpersonen, Grumlingen, er, og hvad dens projekt går ud på. Der er ingen egentlig præsentation af vedkommende. Hvad er overhovedet en Grumling? Det er et ord, Benji Davies og Marianne Iben Hansen har opfundet til lejligheden. Er den et dyr? Et menneske? Er den god eller ond? Vi ved det ikke. Hovedpersonens identitet og projekt ligger således som en *suspense* i fortællingen og er med til at skabe spænding hos læseren og afsløres først sidst i bogen.

Indtil da får vi kun sporadiske og sparsomme glimt af hovedpersonen, og vi oplever den konsekvent udefra gennem fortællingens øvrige personer, bipersonerne Emma, Hugo, Politimester Bob, Katinka og andre unavngivne personer. Heller ikke de forstår, hvem og hvad Grumlingen er. De har alle fået fært af noget, som de er usikre på, hvad er, og som de derfor ikke helt kan sætte ord på.

Fx tænker en person på bogens opslag 6:

*Jeg tror nok, jeg så den omkring klokken ti,
det blinked' så sært på den halvmørke sti*

Og Grumlingen optræder fx som *et hviskende sus, en grå silhuet, et WUSH, en puslen i mørket* osv. Læseren og fortællingens bipersoner er således fælles om at undre sig over, hvem Grumlingen er, og hvad den vil. Først til allersidst afsløres dens identitet og projekt, og idet den viser sig at være

en overordentlig kær skabning, kan fortællingen også være ekempel på, at det, der skræmmer os, måske slet ikke er så farligt endda.

Ord og billeder i samspil

Efter endt læsning kan vi indirekte gennem samspillet mellem bogens ord og billeder udlede, at Grumlingen er en lille abe, som har været i en lirekassemands varetægt. Manden har holdt den i snor, har brugt den som en slags cirkusartist til fremvisning, hvor den har skullet optræde for et publikum. Grumlingens projekt er at slippe ud af mandens varetægt, løsrive sig fra den snærende snor, den er blevet holdt i og rejse ud i friheden i sin egen luftballon. Det fremgår ikke af verbalteksten, men er pointer, vi kan udlede ved at koble bogens billeder med dens verbaltekst. Bogens billedside er således helt afgørende for, om man forstår fortællingens handling og dens budskab og tema. Hverken ord eller billeder kan stå alene.

Moderne billedbøger inddrager gerne alt, hvad den fysiske bog består af, når en fortælling skal formidles. Således kan satsblade, titelblad integreres i fortællingen og måske foregribe en stemning, handling eller tematik. Sådan er det absolut i *Grumlingen*, idet det netop er på disse sider, vi ser en abe i snor, holdt af en bister lirekasemand.

Bogen består – som de fleste billedbøger – af 12 opslag, der fungerer som scener, der driver fortællingen frem. I dette tilfælde omkranses de 12 opslag af to andre, der er rene billedopslag uden ord. Disse er næsten identiske: Vi ser præcis den samme scene: husene og vasketøjet er ens på de to billeder, og vi ser de samme fire personer: en dreng, en pige, en politibetjent og en lirekasemand. Herudover ser vi en abe, en kat og nogle smådyr. Det, der er forskelligt på de to billeder, er udelukkende personerne, der optræder forskelligt. Særligt bemærkelsesværdig er forskellen i lirekassemandens udtryk: På startbilledet er han vrissen og holder en abe i snor. På slutbilledet er aben væk, og manden ærgres sig og stamper i jorden. De øvrige personer er adskilt på startbilledet, men sammen på slutbilledet, hvor de sidder som silhuetter på en tagryg og kigger op i himlen.

Der er noget gammeldags over billedernes motiver: Husene er gamle med rygende skorstene og gamle gadelygter, og også personernes påklædning kan synes som noget fra en fjern fortid. Det samme gør sig gældende i de rekvisitter, der indgår i verbalteksten. Her optræder ord som slåbrok, kappe, lommetørklæde og petroleumslampe.

Historien er fortalt på vers og følger samme rytme gennem hele bogen, den

så kaldte *daktyl*. Det giver god mulighed for en vuggende oplæsning, og det gør det muligt at lære (dele af) teksten udenad.

Teksten vrimler med poetiske udtryk som *Han lytted', men hørte kun lyden af nat* og neologismer som *ballonhimmelflugt mv.*

Grumlingen i indskolingens litteraturundervisning

Billedbogen er et godt valg til indskolingens litteraturundervisning, idet både dens billeder, sprog, form og handling er særdeles raffineret. Der er mange muligheder for aktiviteter. Forløbet her slår ned på fem områder:

1. Forløb (handling og komposition)
2. Synsvinkel (her i form af en fortællekreds)
3. Sprog (verbalsprog og billedsprog)
4. Form (rim og rytme)
5. Medskabende aktiviteter, der giver eleverne mulighed for at digte videre eller perspektivere fortællingen til eget liv.

Én bog – flere oplæsninger

Forløbet lægger op til, at bogen læses op for klassen flere gange, mens eleverne følger med i billederne. Udover oplæsning af bogens tekst, er det helt afgørende, at der samtales om billederne, idet vigtige pointer er gemt her, og ikke er en del af verbalteksten. Der er ligeledes afgørende, at satsblade og titelblad indgår i samtalen.

Man kan vælge først at læse bogen op uden afbrydelser, for efterfølgende at læse den igen med ophold efter hvert opslag, hvor klassen samtaler om hvert enkelt opslag.

En anden mulighed er at lægge samtalerne ind under første oplæsning. Herved vil det være mere autentiske spørgsmål, fordi eleverne endnu ikke kender fortællingens udgang og vitterligt undrer sig og er spændte på, hvem Grumlingen er. Venter man med samtaler til anden oplæsning, er de hemmeligheder, første læsning gemte på, nu klare for eleverne. De vil nu vide, hvem Grumlingen er, og hvad dens projekt går ud på, hvilket vil give dem en anden oplevelse af fortællingen.

Forløbet er udarbejdet til indskolingen og er formuleret med spørgsmål, henvendt direkte til eleverne, velvidende at elever på disse klassetrin ikke selv kan læse dem. Naturligvis bør alle spørgsmål derfor læses op af læreren, gerne ét ad gangen, hvorefter eleverne drøfter det, og der samles op i en klassesamtale.